

turgiei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Nu se poate vorbi de educație politică, de cultură revoluționară fără cunoașterea limbii, a literaturii, a istoriei glorioase a poporului nostru“. Ne este reamintit astfel unul dintre marile adevăruri care stau la baza unei puternice conștiințe naționale: recursul la istorie, descifrarea unor permanențe ale sufletului poporului și identificarea valențelor lor contemporane. În ce privește dramaturgia istorică națională, clasică și contemporană, ea a fost dintotdeauna o școală a eroismului și a dragostei de patrie, desfășurată într-un spirit de înaltă responsabilitate civică. În nici o epocă, în nici o etapă, dintre cele care alcătuiesc liniile cardinale ale istoriei noastre, drama istorică nu a lipsit. Cu atât mai mult, astăzi, în lumina generosului mesaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, ea nu poate să lipsească. Istoria e un act de conștiință, iar teatrul istoric actual constituie expresia unui proces de asumare a istoriei. Dra-

maturgia noastră contemporană a dovedit că și-a însușit această nobilă responsabilitate, pe care va trebui să o onoreze de acum înainte, la o și mai înaltă cotă a exigențelor.

Ecourile celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste continuă să reverbereze în inimile noastre. Ca oameni de cultură, implicați direct în procesul de educare a maselor, sintem conștienți de faptul că arta, cultura, în ansamblul ei, nu se pot dezvolta decât dacă sînt impregnate, în structura lor cea mai intimă, de filozofie, structurîndu-și valorile din perspectiva unei concepții clare despre lume, concepția materialist-dialectică și istorică. Așezată pe principiile acestei filozofii științifice, aplicată în mod creator la condițiile concrete, social-istorice, ale țării noastre, cultura românească se înscrie ferm în procesul edificării noii orînduirii sociale, aducîndu-și contribuția specifică și inestimabilă la mersul înainte al patriei, pe drumul civilizăției și progresului.

PETRE
SĂLCUDEANU

Dramaturgia adevărului

Cuvintele rostite de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la ședința de închidere a celui de-al II-lea Congres al educației politice și culturii socialiste au dat valoare de program lucrărilor acestui forum, menit să facă bilanțul ideilor și să direcționeze, politic și estetic, compartimente esențiale ale vieții culturale. Sublinierea importanței ce trebuie acordată limbii, literaturii și istoriei patriei a stîrnit, cum era și firesc, entuziasmul general — semn, nu numai al adeziunii față de acest adevăr rostit de la o înaltă tribună, ci și al stimei față de omul politic atât de apropiat și prieten, cunoscător al necesităților culturii în general și artei în special; aceasta, pentru ca noi, oamenii de cultură, să putem apoi răspunde cu promptitudine și maturitate politică exigențelor puse în fața noastră de viața socială. Într-o lume tulbură, complicată economic și politic, în care zgomotul armelor n-a încetat o clipă, de la cea de-a doua conflagrație mondială, o reuniune de interes cultural major, cum a fost Congresul nostru, se impune nu numai în cadrul strict național; sensul adînc al mesajului artelor reunite sub aceeași cupolă dobîndește o rezonanță internațională, arătînd lumii că înfruntările pașnice pentru afirmarea limbii și literaturii, a istoriei unei țări, reprezintă întrecerile ce ar trebui să preocupe omîntirea. O țară care își permite, într-un asemenea timp, să se ocupe plenar de cultură este o țară a culturii, a frumosului, a dorinței de pace, și poate nu întîmplător, în același timp cu dezbaterile la obiect asupra nu puținelor neajunsuri ce mai sînt de îndreptat (avem încă

destule de îndreptat, în toate domeniile vieții culturale), alte zeci de mii de oameni purtau, în marșuri și adunări, masași dorinței noastre de mai bine și de pace. Fericită coincidență! Sau, poate, un fenomen firesc, necesar, așa spune, deoarece poporul nostru s-a păstrat prin limbă și a învins întotdeauna prin pace, chiar și atunci când, pentru a o obține, a trebuit să facă imense sacrificii umane și materiale.

Congresul culturii, adeziune activă la activul unei culturi ce s-a dezvoltat uimitor de când, prin grija statului nostru, democrația vieții sociale a devenit un bun comun, a căpătat un caracter de lucru prin marele număr de participanți înscriși la cuvânt și, mai ales, prin propunerile de dezvoltare a vieții artistice. Dramaturgia, aflată și reprezentată la loc de cinste în rindul celorlalte arte, ce și-au făcut, din adevăr, modalitatea supremă de existență, este beneficiara verbului neliniștit și neliniștitor, contactul cu publicul făcându-se prin nemijlocita participare a eroilor aflați pe scenă, intruchipați la noi de o pleiadă de actori, după opinia mea, nemaiintilnită până acum. Sigur că ne lipsește satira, deși sintem o țară cu tradiție în acest domeniu, sigur că ne lipsește, în bună măsură, comedia, cu toate că sintem un popor optimist și cu un admirabil simț al umorului, dar a cere mai mult decît avem este o dovadă că putem și avem toate șansele să dăm mai mult, și neîndoișos vom da, în genuri rămase încă datoare în înțelegerea faptului că dramaturgia, sau oricare altă artă, în afara criticii sociale, în afara ajutorului direct oferit realității, este doar un modest steag făcut să bată în el toate vînturile. Ne bucurăm de o dramaturgie bună, de dramaturgi excelenți, și de nu puține piese care au impus adevărul — așa cum, temporar altădată, s-a impus minciuna. S-a impus, deși n-a căpătat niciodată adepți, spre deosebire de adevărul aflat totdeauna în speranța oamenilor, fără el viața neavînd decît o respirație redusă, în care metafora capătă gustul duros al neputinței. Congresul culturii a scos în evidență lipsurile existente în dramaturgia românească, dar și calitățile ei de avangardă scriitoricească. Un adevăr care nu poate consola. Un adevăr care obligă, care cere sacrificii și trei schimburi de trude, cuvîntul neavînd hodină într-o lume fără hodină. Sînt bune metaforele, sînt admirabile parabolele artei, dar nu în fața unei materialități deloc ideale! Cerința implicării artei în concretul social mi s-a părut un alt gest de forță patriotică. Înălțat de la tribuna Congresului. Arta nemuririi este muritoare din clipa nașterii, dacă nu-și găsește un susținător imediat în netihna diurnă, în exemplul imediat. Arta, confruntîndu-se cu viața, iese innobilată sau cu fruntea plecată. În afara veridicului, cuvîntul, în formele lui exaltate, nu este decît un surrogat al limbii, un fals, în comparație cu aromele nedistilate ale arborelui care produce sămînța inconfundabilă a adevărului, viața.

Cultura noastră se află pe drumul ei cel bun. „Cîntarea României“ o dovedește, proza și dramaturgia o subliniază, muzica și cea de-a șaptea artă o spun.

NOTE

Un monument al limbii române

Tiparul transilvan al veacului al XVI-lea — opera lui Coresi și a ucenicilor săi — dă culturii naționale cîteva monumente lingvistice importante, azi, pentru studiul evoluției semantice a idiomului daco-roman. S-au scurs patru veacuri de la punerea sub teascuri a *Paltei de la Orăștie* (1582, iulie), și învățații (de la Sextil Pușcariu, N. Cartoian, pînă la Al. Piru) nu conținesc a interpreta opera ce însumează două cărți ale „Vechiului Testament“ biblic, Geneza și Exodul. Analizată din unghi filologic, *Palta* („vechi“, în elină) probează

capacitatea limbii noastre, în veacurile de mijloc, de a prelua texte scotite inaccessibile limbilor „profane“, și slujește demonstrației de unitate și continuitate românească în spațiul carpatodunăreanopontic. Academia R.S.R. a patronat, în 1968, ediția critică facsimilată a celebrei cărți, în îngrijirea Vloricăi Pamfil.

Litera cărții, săpată în lemn de păr, spiritul ei, pentru care au trudit, cu adînc temei, ardeleni și bănățeni, întregesc portretul moral al umanismului românesc.

I. N.